

TEEKENINGEN EN AQUARELLEN VAN VINCENT VAN GOGH
IN HET STEDELIJK MUSEUM TE AMSTERDAM.

De Vereeniging „Vrienden van Vincent van Gogh en zijn tijd” deed een goed werk met deze bijzonder fraaie collectie teekeningen en aquarellen tentoon te stellen. Van Gogh toch is, hoeveel er, ook hier te lande, over hem geschreven werd — hoeveel directe en indirecte geestelijke afstammelingen hij ook hier, moge hebben — onder het groote publiek nog veel te weinig bekend. De in de collectie Drucker aanwezige doeken, noch de, enkele jaren geleden, in het Sted. Museum gehouden tentoonstelling van een aantal van zijn olieverf-stukken (waarvan een deel overigens reeds dermate „vergaan” was, dat een juiste indruk moeilijk te krijgen viel) hebben ons van Gogh voldoende nader kunnen brengen. Deze expositie is daartoe echter wèl in staat.

Als algemeen indruk draagt men o.a., na het beschouwen van deze teekeningen en aquarellen uit 's schilders verschillende perioden, mee een besef van de diepe, teedere menschenliefde, die Vincent bij zijn werken moet bezielde hebben en die uit zijn, met smartelijke bewogenheid geteekende boeren, zwoegers en maatschappelijk verworpenen spreekt. Hoe onbegrijpelijk en oppervlakkig-valsch komt ons, nu men hier Vincent's groote en rijke en in den waren zin des woords Christelijke hart als 't ware open ziet liggen, het oordeel voor van een Adama van Scheltema die dit werk „schandelijk” en „bestiaal” durfde noemen! Met welk een kracht veeleer, welk een onverzettelijkheid gaat Vincent in zijn Haagschen en Nunenschen tijd — dwars door de worsteling die hij met het „métier” te voeren had, af op het hart van zijn sujetten, met welk een verachting mag men wel zeggen, negeert hij de verlokkingen der aesthetische bekoring! Een enkele maal laat hij zich gaan in de richting van een romantische verteederling en er ontstaan werken als de penteekening „Ven” (No. 30) en „Maaier” (No. 37), maar verder tracht hij altijd, met nooit-aflatende concentratie door te dringen tot op wat hij als wezens-kern, als bewegende kracht in „de diepten” van mensch en ding bevroedt. — Tijdelijk werd hij dan wel eens, zooals in het begin van zijn Fransche periode, van de spanning die zulk een, zichzelf verteerende drang — naar den diepten oproept, ontheven en kon hij dát wat tot hem kwam beelden vanuit een luchtiger geesteshouding (zie b.v. „Gezicht van uit het raam bij Bataille” — een lichte, „blijde” pastel) — maar weldra spant zich wederom zijn aandacht, — krijgt hij weer contact met dat, wat in landschap en mensch brandend, dynamisch middelpunt mag heeten — middelpunt waar, ter eener zijde de kosmische krachten binnenvloeien die, anderzijds, naar buiten treden in het „beeld” en de tragiek van de wereld der uiterlijke verschijnselen. Het wordt nu meer en meer het landschap dat hij geeft. De